

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Kodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Yesha‘yah

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 598 [1837 oder 1838]

אל היעשי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9106

(לב) וְהָיָה כָּל מַעֲבַר מִטָּה מוֹסְדָה

אֲשֶׁר יִגִּיחַ יְהוָה עָלָיו

בְּתַפְסִים וּבְכַנְנֹרוֹת

וּבְמִלְחָמוֹת תְּנוּפָה

גִּלְתָּם-בָּהּ:

(לג) כִּי-עָרוֹךְ מֵאֲתָמוֹל תִּפְתָּהּ

גַּם-הוּא לְמֶלֶךְ הוֹכֵן

הַעֲמִיק הַרְחֵב מִדְרָתָהּ

אֵשׁ וְעֵצִים הִרְבֵּה

נִשְׁמַת יְהוָה כְּנִתַל גְּפְרִית

בְּעֶרְהָ בָּהּ:

(לב) והי' כל מעבר מטה מוסדה. כל מעצרות תוקף יסודו' אוכלוסיו כל המקומות אשר עברו שם והשחיתם וביום מפלתם ינוח ה' עליהם על שמועת מפלתם והם יהיו בתופי' ובכינורות. ובה פתרון המקר' בסירו' והיה בתופים ובכינורות כל מעבר מטה מוסדה אשר יניחם ה' עליו ובמלחמה תנופת שוא מעלה ומוריד נלחם בס הקב"ה. ומדרש' אגדה תנופת קציר העומר עמדה לישראל באותה מלחמה ביל ליל ששה עשר בניסן הי': (לג) כי ערוך מאתמול. יום שני לבריאת עולם יום שישי לו תמול ואין לו שלשום: תפתה. גיהנם שכל המתפתה ביצרו נופל שם: למלך הוכן: לצורך סנחריב וחילו: מדורתה. לשון אש נסקת מערכת עלים על האש קרויה מדורה: נשמת ה'. נפישת רוחו: בוערה. בוערת:

לא

(א) הוּי הַיִּזְרָדִים מִצְרִיִם לְעֹזְרָה

וְעַל-סוּסִים יִשְׁעֵנוּ

וַיִּבְטְחוּ עַל-רֶכֶב כִּי רָב

וְעַר-פָּרָשִׁים כִּי-עֲצָמוּ מְאֹד

וְלֹא שָׁעוּ עַל-קְדוּשׁ יִשְׂרָאֵל

וְאֶת-יְהוָה לֹא דָרְשׁוּ:

לא (א) הוי. על הושע ועשרת השבטים היזרדים מצרים לעזרה אשר שלחו מלכים אל סווא מלך מצרים (מלכים ב' י"ז): ועל סוסים ישענו. הבאים משם שהם קלים לרוץ ולא שעו על קדוש ישראל כמו שעה חזקיהו שני' (מלכים ב' י"ח) בי"י אלהי ישראל בטח וימרוד במלך אשור: ואת

וגם

בם קני. היא קני

קדוש ישראל כמו שעה חזקיהו שני' (מלכים ב' י"ח) בי"י אלהי ישראל בטח וימרוד במלך אשור: ואת

ב א ו ר

(לב) והיה, הפסוק הזה הוא מן הקשים בספר הזה, ולא מנאתי בכל המבארים הן מבני עמנו הן מזולתנו פירוש מספיק אשר יפיק רצון הקורא, והנכון בכלם הוא פירוש רש"י עיין בדבריו, אך שגם הוא כל יוליאנו מן הדומק והלחץ כאשר יראה המעיין, ולכן נחרנו בדרך אחר וכמו שאזכיר. כל מעבר מטה מוסדה, מעבר הוא המקום שעוברין שם כמו מעבר יבוק וכדומה, וכאן הוא נסמך אל מטה מוסדה, והכוונה בכל מקום שיעבור מטה מוסדה כלומר המטה שנוסד לזה, והוא הגזרה הנגזרה (ומוסדה הוא בינוני

ישעיה ל לא

באור קבט

(ב) אונד איבערלאל וואך דורכציהט דיא פֿערהאָינטע גייסעל,
 דיא נון דער הערר רוהען לאָסט אויף איהם,
 איזט פּויקענשאַלל אונד האַרפֿענקלאַנג,
 דען מיט איבערראַשענדען קאַמפּפּען,
 ווירד ער בנקאַמפּפּעט.
 (ג) יאָ בערייטעט איזט שאַן לאַנגסט דער פּפּוהל,
 אויך פֿיר דען קאַיניג איזט ער צוגעריכטעט,
 טיעף אונד ווייט — ויין שייטערהויפּען
 האַט פֿייער אונד האַלץ דיא מעננע,
 דער אַדעס דעם העררן ווירד וויא שוועפֿעלשטראַם,
 ענטצינדען איהן. —

בינוני מבנין הכבד כמ"ט
 הראש"ע, וזל מטה
 בל"ג וחברו שמועו מטה
 ומי יעדה (מיכה ו' ט') -
 אשר יניח, אשר יעד ה'
 על מלך אזור - בחסים
 אס שיופן בחסרון דבור
 המליאות יהיו, וכן
 פירשו הרד"ק והראש"ע
 אך חלה פירשו לפי
 דרכי, או שנסרס הכתוב
 כדעת רש"י, ושעורו והיה
 בתמים ובמחולות כל
 מעבר וגו', והכוונה כי
 בכל מקום אשר יבוא אס
 שוד משדי (הנגף) יהי עוד
 מחנה שמחים ותוגנים כי
 לאן ייראו רע, ובאור
 הדבר ובמלחמות תנופה,
 הו"ו מן ובמלחמות
 לנתינת טעם, ותנופה
 היא התנועה הקלה

לא

(א) וועהע דען הינאכציעהענדען נאך מצרים אום הילפע,
 דיא אויף ראָסטע זיך פֿערלאַסטען.
 זיא פֿערטויען אויף וואַנען, ווייל פֿיעל,
 אונד אויף רייטער ווייל זיא זאָ צאָהלרויך וינר,
 דיא זיך ניכט ווענדען צו דעם הייליגען ישראל'ס
 אונד דען עוויגען ניכט זוכען.

דאך

והסתאומי כמו הכסת יד, והענין כי במהירו' ופתע פתאום יחל הנגף, תהגו' הרב - בה, לפי הכתיב מוסב על המחנה שהוא שם משותף, ולפי הקרי בס על אנשי החיל (רד"ק) - ועוד יש לי לפרש המאמה ובמלחמות וגו' בענין אחר, והוא כי הפעל כל חס מוסב על מלך אזור, וזה או צם על ירושלים או על יושביה, ויהי' תנופה תנועת הוד לאזהרה ולגעה (ווארטונג, דרקהונג), ואמר שהמלך אזור לא ילחם על ירושלים כ"א במלחמות תנופה, כי לא יבוא אל העיר ולא יאזק עליה סוללה ובענין שאמר לעיל עוד היום בנוב לעמוד ינוסף ידו על הה בתיון גבעת ירושלים הנה הדיון ה' לבאות מסעף פארה וגו' (לעיל י' ל"ב ול"ג), ויתורגם: דען נור מיט פֿונדערהונג דעם קאַמפּפּעט ווירד ער געגען זיח (ירושל'ס) קאַמפּפּעט, והכוונת יבחר הטוב בעיניו - (לג) חשחה, הוא כמו תסת, וכבר דברנו מהוראשו במקום אחר, והכוונת כדעת יונתן ורש"י שהכוונה על השאול ובענין הרחיבה שאול נפשה דלעיל (ה' י"ד), ואף עלעיל (י"ד ט') דימה אותה למקום נשבו המלכים לכסאות וכאן במקום שרפת אש, הנה נודע כי המלכים יתארו האזן תחתית באופנים שונים, ולכן אמר: גם היא למלך הוכן, כלומר אף שעתה בעת מסלת המחנה נמלט המלך סנחריב, בכל זאת כבר ערוך לו התפתה, ורמז בזה על שהכו אותו בניו כנזכר במ"ב (סוף פרשה כ"ב) - מדרחה, כמ"ט רש"י - נשמח ח', ד"מ כאלו רוח ה' נוססה בה להעלות להבה.

מעשה שב הנביא עוד להוכיח הנוטחים בעזרת מלכים כמו בתחלת פרשה הקודמת, והנה רש"י פירוש על עשרת השבטים שלחו מלכים אל סוף מלך מלכים, עיין בדבריו, אולם יען הנביא יאמיר לא נכא רק מצט מזעיר על ישראל (ולזה לא נזכרו בזכרון משך ימי נבואתו בראש הספר כ"א מלכי יהודה ולא מלכי ישראל כאשר מלינו בהושע ועמוס) וגם זה תמיד ביחס אל יהודה (עיין מה שכתבנו בסוף פרשה ט' על המאמר יקדיו על יהודה ותחלת פרשה כ"ח) אף זכר תמיד במקומות האלה בפירוש אס אכרים, לכן יראה לי אגם כאן על שרי יהודה אשר גם המה בקשו עזרה ממלכים כמבואר במה שקדם. ואין זה זר כלל איהיו כמה נבואות על ענין אחד כנודע.

לא (א) על פוסים, כי במלכים מקום מולא הסוסים כנודע מספור שלמה, וכן היה למלכים המון רכב ופרשים כמו שנאמר ברכבו ובפרשיו.

(ב) ואת דבריו לא הסיר. אשר אמר (דברים כ"ח) והשיבך ה' מלרים באניות מדה כנגד מדה שאמרת לך (שם) לא תוסיף עוד לראותה ואתה הלכת מדעתך סופך לילך בגלות ע"כ: וקס. על עשבת השבטי' שהם בית מריעי' ועל מפרי' אשר הם להם לעזרה: (ג) יטה ידו. שהקב"ה סומך הכל בידו וכשיטה אותה יפלו כזה שאחז דבר בכפו וכשהוא מרכין כפו הוא נופל כך מדרש אגדה וי"ת ירו' יד מחת גבורתיה: (ד) כאשר יהנה. המיות קול כמו וכיונים הגו נהנה (לקמן כ"ט): אשר יקרא עליו מלא רועים יאספון עליו בקריאת קול חמון: מלא רועי' אסיפת רועים וכן קראו אחריך מלא (ירמי' י"ב ו'). וכן יחד עלי יתמלאון (איוב ט"ז) בולם ל' קיבון: לא יענה: לא יבנע לא יעשה עצמו עני וכן לענות מפני (שמות י"א) זכן וענה גאון ישראל (הושע ה'): כן ירד ולא יפחד מהמון: (ה) פסוח. דילוג. ויש עוד לסותרו לשון חיים: והמליט. יוליא את ישראל מן הצרה לשון המלטה אישקמוזי"ר בלע"ז:

שובו

(3)

וְגַם־הוּא חָכֵם

וַיָּבֵא רָע

וְאֶת־דְּבָרָיו לֹא הִסִּיר

וְקָם עַל־בֵּית מְרֵעִים

וְעַל־עֹזֶרֶת פְּעֵלֵי־אֹן:

(ג) וּמְצָרִים אָדָם וְלֹא־אֵל

וְסוֹסִיָּהֶם בְּשֵׁר וְלֹא־רוּחַ

נִיהוּה יִטָּה יָדוֹ

וְכָשַׁל עֹזֶר

וְנָפַל עֶזֶר

וַיַּחֲדוּ כָּל־ס יִכְלִיּוּן:

(ד)

כִּי כֹה אָמַר־יְהוָה וְאֵלַי

כְּאֲשֶׁר יִהְיֶה הָאָרֶץ וְהַכְּפִיר

עַל־טָרְפוֹ

אֲשֶׁר יִקְרָא עָלָיו

מְקָא רָעִים

מִקּוֹלָם לֹא יִחַת

וּמִהַמּוֹנֵם לֹא יַעֲנֶה

כֵּן יִרַד יְהוָה צְבָאוֹת

לְצַבָּא עַל־הַר־צִיּוֹן

וְעַל־גְּבַעְתָּהּ:

(ה)

כְּצַפְרִים עֲפוֹת

כֵּן יִגֹּן יְהוָה צְבָאוֹת עַל־יְרוּשָׁלַם

גְּנוֹן וְהַצִּיל פָּסוּחַ וְהִמְלִיט:

(ב) דאך אויך ער איזט ווייזע —

אונד ברינגט אונהייל הערבייא,

זיינע דראָהונגען פֿעראייטעלט ער ניכט,

ער ערהבט זיך ווידער דאָו הויז דער פֿרעפֿלער,

אונד געגען דיא הילפֿע דער איבעלטהאָטער.

(ג) איזט דאך מצרים מענש אונד ניכט גאָטט,

אונד זיינע ראָססע פֿלייט אונד ניכט גייסט,

אַבער דער הערר שטרעקט אויס, זיינע האַנד,

דאָן שטרויכעלט דער בעשיטצער,

אונד עם פֿאַללט דער שיטצלינג,

אונד ביידע אינסגעזאַמט פֿערגעהן.

(ד) דען אַלואָ שפּראַך דער הערר צו מיר:

גלייך וויא דאָ בריללט דער לאָווע אָדער יונגערה לייא

איבער זיינעם רויבע,

ווען אויך צוזאַמען גערופֿען ווירד איבער איהן

איינע ווירטענשאַר —

פֿאָר איהרער שטיממע צאָנט ער ניכט,

פֿאָר איהרער מעננע ווירד ער ניכט געבייגט,

אַלואָ שטייגט הערפֿאָב דער הירר צבאָות,

צו שטרייטען אויף דעם בערגע ציון,

אונד אויף זיינעם אַיגעל.

(ה) וויא שוועבענד געשיעדער,

זאָווירד שירמען דער הערר צבאָות איבער ירושלים,

שירמען אונד שיטצען, שאַנען אונד רעטטען.

(ב) וגם הוא חכם, אתם
בטחתם בחכמי לען הנה
ה' יותר חכם וכל החכמי'
כבלי מדע כנגדו ולזה
ויבא רע, כי יסיר ענת
יועלי פרעה וכל חכמתם
תתבלע, וכיון הרב לזה
בסימן סתימת הכונה
שם אחר מלת ווייזע.

לא הסיר, עבר במקום
עתיד בדרך דברי נבואה,
לא יסול דבר ארצה מכל
הרע אשר דבר לעשות.
בית מרעים, המפרשים
פירשו זה על ישראל
כענין שקראם זרע מרעיה
(לעיל א'), ויותר נראה
שכנה את מזרים כן,
ויהיה זה עם המאמר
השני כפל הענין במלות
מתחלפות (ג) וה' הוי'ו
להורות על ההיפוך כי
מזרים רק אדם אולם
האל הכל יכול יטה ידו
ומי יעמוד לנגדו? כיון
הרב בזה במלת "חבֿער"
ובשל עוזר, הכונה ע"פ
דרכי על תרהקה, (כאשר
זכרנו פעמים שהוא מלך
גם במחזות מזרי') שהלך

לעזרת יהודה ומנחם נלמו ושב אל ארץ יהודה ובר על ירושלים. ויחדיו, הרד"ק
אמר יחדיו מזרים ומלך אשור, כי המלך אשור הביא את שני מזרים עמו לירושלים,
והנה הביאו לפרש כן, לפי שאין לפרש יחדיו על מזרים ויהודה שהרי יהודה נמלטה,
והראב"ע אמר יחדיו מזרים והנזכרים לשם ע"כ (הנך רואה שגם לדעתם הענין מוסב
על יהודה ולא על עשרת הזבטים כמו שחזק רש"י והנמשכים אחריו) אולם לדעתי אין
צורך לזה, אך יחדיו הוא כמשמעו עוזר ועוזר רק שפעל יכליון הוא מבנין התנאי ונמשך
על פסוק אחריו. (ד) כי כה, והענין כי באמת קרוב הוא שיכלו גם שניהם, רק
כה אמר ה' וגומר ומלת כי ענינו כמו אולם או רק וכמו שכתב הרד"ק בשרשיו ח"ל,
והכלל לך כי היא מלת הטעם ואתה תבין כל אחד ואחד לפי מקומו עכ"ל, ויתורגם:
אונד ביידע זינסגעזאַמט זאָווען פֿערויכטעט ווערדען, חבֿער חלואַ טפּרדך חו"ג. ווי
כאשר יחגה, כל השאוק כמ"ש רש"י עיין בדבריו, כי אין מדרכי להעתיק הדברים שהם
נגד עיני הקורא. לצבוא, הרד"ק פירש על המחנה שבה לצבא להר ציון, והרב תרגם
כמו אנשים הכבאים (במדבר ל"א מ"ב) ועניוה' ירד לעשות מלחמה בהר ציון, וכן פירש
גם הרד"ק בפירוש השני שהביא, והכונה על המלאך אשר יבא להכות במחנה אשור כמ"ש
הראב"ע. (ה) בצפרים, המליצה לחסות תחת כנפים ידוע בפי מליצי העברים, והמשל
הזה לוקח מעוף אשר ירחף על גוזליו לשמרם מכל פגע, ולכן אמר עשות כלומר לעת
ישאו כנפיהם להגן על קנם, ולפור הוא שם משותף רבו זכר ומעוטו נקבה כמו כאן
וכן כל כסור טהורה (דברים י"ד י"ח). וחציל, וכן והמליט מקורים וצאח בחירק כמו בעבר של
כמשפט (רד"ק). פסוח, כמ"ש רש"י בטעם השני ע"ש וכן תרגם יונתן יבול וכן באר גם
החכם

(ו) שׁוּבוּ לַאֲשֶׁר הֵעֲמִיקוּ סָרָה
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
 (ז) כִּי בַיּוֹם הַהוּא יִמְאֹסוּן אִישׁ
 אֶלְיָרֵי כֶסֶפוֹ וְאֶלְיָרֵי זָהָבוֹ
 אֲשֶׁר עָשׂוּ לָכֶם
 יָדֵיכֶם הָטָא:
 (ח) וְנָפַל אֲשׁוּר בְּחָרֵב לֹא-אִישׁ
 וְחָרַב לֹא-אָדָם הָאֲכַלְנוּ
 וְגַם לוֹ מִפְּנֵי-חָרֵב
 וּבְחֹרְרוֹ לָמָס יִהְיוּ:
 (ט) וְסָלְעוּ מִמְּגוֹר יַעֲבוֹר
 וְחָתוּ מִנֶּס שָׁרֵיו
 נָאִם-יְהוָה אֲשֶׁר-אֹר לֹו בְּצִיּוֹן
 וְתִנּוֹר לוֹ בִּירוּשָׁלַם:

(ו) שׁוּבוּ - למי שהעמיקתם
 מחצבו' האידך לסור ממנו
 וסרתם מעליו עתה שׁוּבו
 אליו: (ט) וסלעו ממגור
 יעבור - וקוקו מרוב פחד
 יחלוש: וחתו מנס - מפני
 הנסים שיראו שהקדוש
 ברוך הוא עושה לישראל:
 אשר אור לו בציון - שם
 יהיה האש מוכן לשורפם:

ב א ו ר

החכ' געעניוס כאן, אולם
 כפי מה שכתב בספ' המלי'
 כי פסק הוראתו גם
 ההעברה (פְּחָרְחִיבֵעֲלִיעַ
 הען), יא לפרש גם כאן
 מזה הענין כי בהעברתו
 במחנה אשר ימלט את
 יהודה. (ו) שׁוּבוּ, לדעתי

הזווי במקום העתיד (עיין מכלול לרד"ק) והוא נמשך לפסוק שאחריו וכאשר אבאר.
 העמיקו סרה, העמיקו עלות לסור ממני לנטות במלרים - בני ישראל, לדעתי
 לכוונה מיוחדת כנה הנביא כאן בני יהודה בשם בני ישראל, לפי שהלכו בדרך
 בני ישראל להשתחוות לאלהי נכר. (ז) כי ביום, ע"פ דרכי הענין ישוּבו אל ה' כי ימאסון
 וגומר כי בימי אחז הלכו אחרי אלהים אחרים כמפורש במלכים ונד"הי - חטא, כמו לחטא.
 (ח) ונפל, כפי פירושי הוי"ו במקום אס (עיין מכלול) כלומר זה יהיה אס יפול אשר -
 לא איש, הרד"ק פתרו כמו לא-איש וכדומה וענינו העגם שהוא לא איש, וכן ולא אדם,
 והכוונה על המלאך, ולדעת הרב המתרגם יש לסרס הכתוב ושעורו לא בחרב איש - למס,
 הרא"ש בע פירש הנשארים אשר ימלטו יהיו למס עובד בענין היתה למס (איכה א' א'), והרב
 תרגם כדעת הרד"ק שענינו שימס לבס והוא הבינוני מהקל בקפולים - ולדעתי מס הוא
 מענין איבוד וכליון כמו ימאסו כמו מים (תהלים נ"ח ח') ובחוריו המה הגבורים אנשי
 החיל כמו שנאמר ויחד כל גבור חיל במחנה אשר (ד"הי ז' ל"ב, ב"א) ויהיה למס לדבר
 המס, או שמס הוא גם לכליון ואבדון, ויתורגם: דגינע העודען דער פֿערניכטונג פרייז גע-
 געבען. (ט) וסלעו, רבו כמו רפו מפרשי המאמר הזה, לדעת הרד"ק הכוונה ואל סלעו

ישעיה לא

באור קלא

(ו) קעהרט אום צו דעם, פאן דעם איהר ניעדערטראַפּ-טיג אַבגעפּאַללען,

קינדער ישראל! :

(ז) דען אן יענעם טאַנע ווירר פּעראַפּטען איין יעדער, זיינע זילבערנען גאַטצען אונד זיינע גאַלרענען גאַטצען, דיא פּערפּערטיגט האַבען אייך אייערע האַנדע, צור זינדע.

(ח) אונד עם פּאַללט אשור ניכט דורך מענשענשווערדט, ניכט ערדענוואָהנעם שווערדט ווירר איהן אויפרייבען, פליעהען ווירר ער פּאַר דעם שווערדטע,

אונד זיינע העלדען פּאַללען דער פּערצאַנטהייט היים. (ה) זיין פּעלוענשוטץ צערפליעסט פּאַר אַנגסט,

עם ערכעכען פּאַר דעם פּאַניער זיינע פּעלדהעררן! זאָ שפּריכט דער הערר, דער איינע פּייערעססע האַט אין ציון,

אונד איינען גלוטהאַפּען אין ירושלים.

וגומר כלומר מרב סקדו לא יסקוט ולא ינוח עד יגיע אל מקברו, והריק"ס פירש שגם מבכרו יעבור, כי מרוב סקדו כל יצטח בן ויונתן תרג' ושלטונוהי מן קדם דקלי יעדון וזה גם כן כול' הרב המתרג'. וחתו מנט, בדעת הראב"ע שהארים אשר ימלטו נפשם אם יראו גם מרחוק יתמו כי יחשבו שהוא גם האויבים אשר אור לו, המפרשים פתרו

על המזבח וזה רחוק, ולדעתי הכונה כי גם בירושלים תפתח האול פיה לכלוע מחנה אזור והוא על דרך שאמר בפרשה הקודמת פסוק ל"ג מדרתה אש וגומר.